

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1566 usque ad annum 1572

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1772

VD18 90118634

§. 15. Hujus pacis Articuli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67213](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67213)

Sæcul. XVI.
A.C. 1570.

gionis exercitium fuisse introductum constat, insuper idem illis permittebatur in aliis locis in edicto designatis: porro cum Ambasiano decreto Provinciarum Prætoribus nonnisi pro eorum familiis, ac subditis Conciones in ipsorum ædibus habendi facultas data fuisset, nunc his quoque concessum, ut ad eas cujuscunque conditionis homines admittere possent, etiamsi illi, quibus suprema jurisdictio, vel aliqua illius pars fuit demandata, ex genere suo nobiles non essent: præterea alio hujus edicti articulo Calvinistis quatuor urbes Ruppella, Montalbanum, Cognacum, & Charitæum, quæ securitatis, & obstagii urbes appellabantur, custodiendæ attribuebantur, ita tamen, ut elapso biennio eas in eo statu, quo nunc essent, Regi restituerent.

§. XV.

Hujus pacis Articuli.

Percipiamus nunc præcipuos hujus pacis articulos: ubi Rex in suo edicto hæc habebat: „omnibus nostris Nobilibus, cunctisque aliis Regni incolis, qui in nostro Regno, ac ditionibus nostræ potestati subjectis supremæ jurisdictionis usum, vel illustrioris familiaræ feudum plenum, prout in Normannia, sive tanquam proprium, sive

Thuan. l. 47.
Recueil de-
ce qui s'est
fait pour ou
contre les
Protest. par
le Fevre
pag. 21.

Kk 2

„ut

Sæcul. XVI.
A.C. 1570.

„ut usufructuarium vel integrum, ac
 „aliquam illius partem possident, per
 „mittimus, ut in suis supremæ, ut di-
 „ximus, jurisdictionis, aut feudorum
 „ædibus, quas pro præcipuo suo domi-
 „cilio designabunt, necnon nostri Præ-
 „tores ac Senescalli intra jurisdic-
 „tionis suæ loca, religionis, quam Re-
 „matam dicunt, actus exercere possint.
 „quamdiu ibidem resident, iis vero ab-
 „sentibus, eorum uxores, ac familie
 „sectam profiteri valeant, pro quibus ta-
 „men ipsi rationem reddere, & præ-
 „fatas ædes nostris Prætoribus, & Se-
 „nescallis significare tenebuntur, prius-
 „quam hoc favore frui ipsis concessum
 „conferatur: insuper eodem exercitio
 „frui poterunt in aliis suis superioris
 „jurisdictionis, vel præiati feudi domi-
 „bus, quamdiu ibidem subsistent, non
 „autem aliter id fiat, & cuncta hæc
 „disponuntur tam pro ipsis, quam pro
 „ipforum familiis, subditis, aliisque
 „qui eo venire velint: in illis tamen
 „feudalibus domibus, in quibus huius
 „religionis Sectatores superioris juris-
 „dictionis, ac illustris feudi usum non
 „habent, duntaxat ipforum familiæ hoc
 „exercitio frui poterunt, nec tamen
 „decernimus, ut tunc, si forte de eo-
 „rum amicis non plures, quam decem
 „convenient, aut Baptismum confe-
 „rentur

Favillas
hist. de
Charl. IX.
t. 2. p. 259.
l. 8.

Sæcul. XVI.
A.C. 1570.

„rendi necessitas urgeat, & societas de-
„cem homines non excedens eo con-
„fluat, in eos inquiri valeat.

„Insuper ut Carissimæ, ac dilectif-
„simæ nostræ Materteræ Navarræ Re-
„ginæ benevolentiam exhibeamus, ei-
„dem permisimus, ut præter ea, quæ
„superius Proceribus præfatis jurisdic-
„tionem superiorem habentibus con-
„cessimus, præterea in quocunque ex
„suis Ducatibus, Albretano, Armenia-
„censi, Fuxiensi, necnon in Bigottano
„Comitatu, in quadam suæ ditionis do-
„mu, a nobis seligenda, ac nominan-
„da, cui jurisdictionis jus est annexum,
„præfatam sectæ suæ profitendæ liberta-
„tem exercere valeat, idque sit pro om-
„nibus illis, qui ibidem assistere etiam
„ipsa absente voluerint.

„Præterea præfatæ sectæ Alumni
„illius etiam exercitium habere pote-
„runt in locis mox nominandis, nimi-
„rum in Præfectura Insulæ Francicæ,
„in suburbio Claramontano in Bellova-
„censi agro, atque in Crepiensi Laudu-
„nensis Præfecturæ suburbio, necnon
„in Campaniæ, & Briæ ditionibus apud
„Vezelias, quas iidem hodie possident:
„insuper libero suæ sectæ exercitio gau-
„dere poterunt in Arnei - Ducensi, &
„Mellivillano Præfecturæ Burgundicæ
„suburbis: pro Picardiæ Præfectura

Kk 3

„in

Sæcul. XVI.

A.C. 1570.

„in Montis-Desiderii, & Riblemontii sub-
 „urbis: pro Normanniæ Præfectura in
 „Pontis- Audemari, & Caretani sub-
 „urbis: pro Lugdunensi Præfectura in
 „Carliei, & sancti Genesii Vallis Gu-
 „donis suburbiis: pro Præfectura Bri-
 „tanniæ in Bechetalii, & Kerhesii sub-
 „urbis: pro Delphinatus Præfectura
 „in Crestidiano, & Caturigiano subur-
 „bio: pro Provinciæ Præfectura in sub-
 „urbis Merindolano, & Foro - Calca-
 „riensi: pro Occidaniæ Præfectura, præ-
 „ter Albenas, quas hi ipsi hodie dum
 „usurpant, in Montaignacensi suburbio
 „pro Aquitanniæ Provincia in sancti
 „severi oppido ab ipsis nunc possessio-
 „atque etiam Bergereci, denique pro Au-
 „relianensi, Turonensi, Cenomanensi, &
 „Carnuteni ditone Sanceris per eos an-
 „tea occupatis, atque in Pago Maliano:
 „præterea eisdem indulgimus, ut præfata
 „sectæ exercitium facere, & continuare
 „va eant in omnibus urbibus, ubi illud
 „prima Augusti die publicum invenietur.
 „De cetero stricte inhibemus illis,
 „ne vel circa animarum ministerium,
 „aut disciplinæ leges, vel puerorum,
 „aliorumque institutionem ullum præ-
 „fatae sectæ exercitium habeant, ex-
 „ceptis iis locis, in quibus id fieri an-
 „tea permisimus, ac concessimus: nec
 „etiam ullo pacto præfata Religio, quæ

„se reformatam jactitat, in nostra aula,
 „vel in locis ei vicinis in usum dedu-
 „catur, neque etiam nostra mens est,
 „ut aliquod præfatæ sectæ exercitium
 „in urbe, Præpositura, ac Vice-Comi-
 „tatu Parisiensi fiat, illas autem decem
 „leucas restrinximus, & restringimus ad
 „sequentia loca, nimirum ad Sylvane-
 „ctum, ejusque suburbia, necnon ad
 „unam leucam ultra Castrum infra
 „Montem-Erici, Dordiacum, ejusque
 „suburbia, Rambulietum, Hudanam
 „unacum illius suburbiis, necnon ad
 „leucam ultra Meulanium, Vigniam
 „Marum, & sancti Levi Saranensis op-
 „pidum, ad quæ tamen loca nullate-
 „nus extensam volumus libertatem pro-
 „sitendi prædictam Religionem: insuper
 „nostris Prætoribus, Senescallis, aut judi-
 „cibus ordinariis injungimus, ut quilibet
 „intra suæ jurisdictionis fines loca ad
 „Calvinistas spectantia, sive ea antea a-
 „quisierint, sive postea obtenturi sint, vel
 „alia eis assignent, ut ibidem suos mor-
 „tuos terræ mandare valeant, iisque de-
 „cedentibus ex hac familia, vel domo
 „quisquam Satellitum Tribuno eorum
 „obitum denuntiet, hic vero Parochiæ
 „vespillonem accersat, eidem præci-
 „piens, ut cum tot satellitibus, quot
 „ei bene visum fuerit, funus comite-
 „tur, ac ullam injuriam inferri præ-
 „pediat, simulque noctu cadaver aufe-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1570.

Kk 4

„rat,

Sæcul. XVI
A. C. 1570.

„rat, atque ad quempiam ex locis de-
„stinatis conducatur, quin plures quam
„decem homines, in funeris comitatu
„præsto sint, in aliis autem urbibus,
„ubi nullus Satellitum Tribunus reper-
„tur, ibi quidam Fori criminalis Mini-
„ster a loci Iudice designabitur.

„Præterea prohibemus, ne præfata
„religionis sectatores ullum matrimo-
„nium in consanguinitatis, vel affinita-
„tis gradibus per leges in Regno re-
„ceptas prohibitis contrahere audeant:
„nec etiam ob religionem ullum lit-
„discrimen, vel distinctio inter Schola-
„res, infirmos & pauperes, qui ad Uni-
„versitates, Scholas, Nosocomia, Le-
„prosorum domos, & publicas Elees-
„mosynas, admitti postulant.

„Præcipimus etiam, ut prædictæ
„sectæ alumni politicis nostri Regni le-
„gibus se submittant, proin festos dies
„colant, nec tunc operibus servilibus
„vacare, neque dictis diebus vendere,
„aut officinas apertas tenere pos-
„sint, nec diebus jejunii, in quibus cat-
„nibus vesci apud Catholicos prohibi-
„tum est, laniones carnem venum
„exponant.

„Cum autem plures tot injurias, &
„damna tam in suis bonis, quam etiam in
„proprio corpore suo pati, ac tolerare
„coacti sint, ut ægre illorum memoriam
„obli-

obliterare valeant, prout tamen ad
 voluntatis nostræ executionem neces-
 se foret, hinc omnibus incommodis
 obviaturi, atque illis opem laturo, qui
 ob gravioris mali, molestiæ, vel da-
 mni metum ad sua reverti non audent,
 donec ejusmodi inimicitæ, ac ranco-
 res erunt mitigati, securitatis gratia
 spurix reformationis sectatoribus attri-
 buimus Rupellam, Montalbanum, Co-
 gnacum, & Charitæum urbes, ut illi,
 qui nunc ad patriam suam redire no-
 luerint, in hisce urbibus interea mo-
 rari, ac domicilium figere possint:
 ut vero illorum securitati magis adhuc
 sit consultum, nostri Fratres, atque
 Avunculi Navarrus (*), & Condæus
 Principes, necnon viginti nobiles huic
 sectæ addicti semel pro omni tempore
 jurabunt, ac tam pro se, quam ce-
 teris suæ sectæ fociis promittent,
 quod præfatas urbes nobis conserva-
 re, ac post biennii lapsum, & spa-
 tium ei, quem ad hoc deputare bene-
 visum fuerit, in eo statu, quo nunc
 sunt, reddere velint, quin in illis quic-
 quam innovare, vel immutare aude-
 ant, aut ullam tergiversationem, sive
 oppositionem adhibeant quacunque de-

K k 5 „mum

(*) Hic idem fuit ac Bearnæ Princeps, qui
 postea Franciæ Rex Henricus IV. nominabatur.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1570.

Sæcul. XVI. „mum ex caussa, seu occasione: evolu-
 A.C. 1570. „to tamen tempore præfatæ sectæ ex-
 „ercitium ibidem continuetur, prout
 „antea factum: de cetero injungimus,
 „ac mandamus, ut ad hæcæ urbes cum-
 „cti Ecclesiastici libere accedere, ac cum
 „plena libertate Divino officio vacare,
 „suisque bonis unacum ceteris omnibus
 „Catholicis harum urbium incolis frui
 „valeant, imo nostri præfati Fratres,
 „ceterique nobiles hosce Ecclesiasticos,
 „atque incolas sua protectione, ac præ-
 „sidio foveant, nec ullatenus illos, vel
 „in suo corpore, aut suorum bonorum
 „usu molestant, seu interturbent, sed
 „potius eos in plenam suorum bonorum
 „possessionem reducant, ac redintegrent
 „præterea præcipimus, ut in prædictis
 „quatuor urbibus nostri Judices iterum
 „suis officiis restituantur, ac judiciorum
 „usus, prout ante hosce tumultus fue-
 „rat, restaurentur. „

Denique Rex declarabat, quod Ma-
 terteram suam Navarræ Reginam, Na-
 varræ Principem, ac Condæum tan-
 quam suos Patronos, & fideles subdi-
 tos agnoscat, æque ac ceteros Proce-
 res, Equites, aliosque hisce Principi-
 bus addictos, imo tiam Oranium Prin-
 cipem, Ludovicum Nassovium ejus Fra-
 trem, Volradum Mansfeldium, ceteros-
 que omnes externos, qui hisce Principi-
 bus in hoc bello opem tulerunt. Porro
 quo-

quoad ceteros Principatus regios, ^{Sæcul. XVI.}
 Navarræ Reginæ jussu occupatos, nec ^{A.C. 1570.}
 non ad alia, vel in hoc, aut in præce-
 dentibus bellis ex Belliducum manda-
 to facta, Rex ea omnia rata habuit,
 nec in ea in posterum inquiri voluit.
 Addebantur insuper quidam articuli,
 qui captivorum libertatem, ac lytra ab
 eis pendenda, necnon rerum mobilium
 in hoc bello ereptarum restitutionem,
 fructuum perceptionem, domuum ever-
 sionem, & militum exactiones in urbi-
 bus factas concernebant: præterea de-
 claratum, quod Oranio Principi, & Nas-
 soviis ejus Fratribus bona in regno an-
 tea possessa juxta pacta olim cum Hen-
 rico II. Regis Patre, & Francisco I. ejus
 Avo inita reddantur. His articulis sub-
 jungebatur, quod omnes contractus,
 nomina, aliæque literæ utrinque du-
 rante bello ablatæ restituantur: cum
 vero ob Rapini supplicium Tolosanus
 Senatus Protestantibus oppido suspe-
 ctus esset, sancitum est, ut rerum cog-
 nitio, a qua alias ad præfatam Curiam
 appellari fuit licitum, deinceps ad li-
 bellorum supplicum Magistros devoluta
 censeatur, hique de causis ita judican-
 di facultatem habeant, ut ab eis pro-
 vocari non valeat: præterea Protestan-
 tibus permissum, ut in Curiis Rotho-
 magensi, Divionensi, Aquensi, Britan-
 nica,

Sæcul. XVI. nica, & Gratianopolitana sex Præfides
A. C. 1570. feu Confiliarios, tres scilicet ex qual-
 bet Curia, & in Burdegalensi Senatu
 ex quavis Curia quatuor tanquam in-
 spectos rejicere valeant, quin hujus re-
 pulsæ causas allegare necesse sit. Ce-
 terum specialem mentionem de Colimio
 Maris Præfecto in hisce articulis fuisse
 factam non apparet.

§. XVI.

*Germanis Calvinistarum militibus Regis
 stipendia solvere coactus.*

*Recueil l. c.
 p. 22.
 Mem. du Cal-
 vinisme par
 Soulier l. 3.
 p. 127.*

In hisce pacis articulis præ omnibus
 magis insolitum videtur, quod Cal-
 vinistæ, qui ampla pecuniarum elargi-
 tione Equites, ac pedites e Germania
 evocarunt, nunc autem illis æ militare
 solvendo impares erant, audacter Regem
 adegerint, ut eis stipendia numeraret,
 quam in rem Michael Castelnaldus
 Mauviserius die nona Septembris Lyfæ
 in Bria accepit demandatæ facultatis
 literas, quibus munitus nomine Regis
 pollicitus est, quod vigesies centies mil-
 le librarum summam, quæ in Germa-
 norum peditum, ac equitum stipendia
 expendenda erat, Principibus, ac Pro-
 ceribus numerare velit, comprehensis
 tamen illis trecentis librarum millibus,
 quæ fervente pacis consilio perfoluta
 jam fuerant: insuper idem Castelnaldus
 Regis